

man har gjort sig fra den første oplysningskampagne.

Socialdemokratiets ordfører var inde på – jeg tror i en diskussion med hr. Peter Skaarup – at der sådan set ikke var nogen forskel på det, daværende justitsminister Bjørn Westh sagde under behandlingen af lovforslag nr. L 65, folketingssamlingen 1996-97, og de bemærkninger, jeg har gjort i dag, at det nærmest var to sider af samme sag. Til det må jeg sige, at det er ikke tilfældet.

En af de helt væsentligste forskelle på den regering, der i dag, og den regering, der dengang havde ansvaret, er, at vi i Det Konservative Folkeparti sådan set altid har haft den holdning, at vi gerne vil fravige princippet om dobbelt strafbarhed – det er noget af det helt væsentlige i dag – og den daværende justitsminister tilkendegav, at princippet om dobbelt strafbarhed efter hans opfattelse var et rigtigt princip. Så der var en politisk uenighed om, hvor stejlt man skulle stå på det princip.

Jeg er meget glad for, at Socialdemokratiet har flyttet sig. Det har vi også gjort i forbindelse med den europæiske arrestordre, så det her er jo ikke det eneste område. Jeg synes, det er godt også for lovgivningsprocessen, at vi nu får høringsvarene ind, og så vil jeg leve op til min forpligtelse og sørge for at fremsætte det lovforslag hurtigst muligt, så vi får mulighed for at behandle det her i Folketingssalen.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslagene overgik derefter til anden (for forslaget til folketingsbeslutnings vedkommende anden (sidste)) behandling.

Afstemning

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Jeg foreslår, at lovforslaget og forslaget til folketingsbeslutning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 115: Forslag til lov om ændring af lov om forældremyndighed og samvær.

(Forbedring af barnets rettigheder).

Af Anne Baastrup (SF) m.fl.

(Fremsat 9/12 2002).

Sammen med denne sag foretoges:

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 53:

Forslag til folketingsbeslutning om revision af bestemmelserne om tvangsfuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed og samvær.

Af Anne Baastrup (SF) m.fl.

(Fremsat 9/12 2002).

10) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 61:

Forslag til folketingsbeslutning om sikring af hensynet til barnets bedste i konfliktfyldte forældremyndigheds- og samværsager.

Af Jann Sjursen (KRF) m.fl.

(Fremsat 11/12 2002).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Lene Espersen):

Samværsager og myndighedernes behandling af disse giver med jævne mellemrum anledning til en ofte følelsesladet debat i både offentligheden og her i Folketinget. Ofte bliver der spurgt: Er der for meget samvær, eller er der for lidt? Lytter vi til børnene? Og for hvis skyld skal der være samvær? De tre lov- og beslutningsforslag, som i dag er til behandling, vedrører disse problemstillinger.

Regeringen kan ikke støtte de fremsatte forslag, og jeg vil redegøre nærmere for dette.

Jeg vil imidlertid gerne indledningsvis understrege, at jeg under alle omstændigheder vil følge udviklingen på området nøje.

I den forbindelse kan jeg oplyse, at Justitsministeriet har anmodet Socialforskningsinstituttet om at gennemføre en større undersøgelse af regler og praksis på samværsområdet. Undersøgelsesresultatet forventes at foreligge ved årsskiftet 2003-2004.

Socialforskningsinstituttet vil endvidere gennemføre en interviewundersøgelse af forældre til et stort antal børn født i 1995, bl.a. med

henblik på at belyse forskellige samværsordningers betydning for børnene. Denne undersøgelse forventes at blive færdig i 2004.

Jeg vil herefter starte med lovforslag L 115 fra SF. Det forslag går ud på, at børn altid skal høres i sager om forældremyndighed og samvær, medmindre der foreligger dokumentation for, at barnet ikke er modent til det, eller at det må anses for at være til åbenlys skade for barnet.

Efter de gældende regler skal børn over 12 år som udgangspunkt altid høres, mens yngre børn skal høres, hvis deres modenhed og sagens omstændigheder tilsiger det. Høring kan dog udelades, hvis det vil være til skade for barnet, eller hvis det er uden betydning for sagen.

Om barnet skal høres, afhænger således dels af barnets alder og modenhed, dels af, hvor komplekse spørgsmål der skal tages stilling til. Et barn vil f.eks. i en yngre alder kunne tage stilling til mere enkle problemstillinger som f.eks. afhentningstidspunkter ved samvær i modsætning til spørgsmål med mere vidtrækkende konsekvenser som f.eks., om samværet helt skal ophæves.

Kl. 14.55

I sager om ophævelse af samvær indkalder statsamtterne normalt børnene til samtale fra 9-10-års-alderen. I andre sager går man ned til 7-8-års-alderen. Også væsentlig yngre børn bliver ofte hørt f.eks. i forbindelse med børnesagkyndig rådgivning i statsamtet eller med en børnesagkyndig undersøgelse.

Jeg vil godt sige, at jeg er enig med forslagsstillerne i, at det er vigtigt, at barnet bliver hørt. På den anden side må vi også sikre, at vi ikke tvinger børnene til at tage stilling til spørgsmål, som de ikke kan overskue.

Jeg er ikke helt enig i SF's forslag om, at høring ikke skal kunne udelades med den begrundelse, at det er uden betydning for sagen. Det er f.eks. tilfældet, hvor en samværsforælder meget hyppigt søger om ændring af samværet, og hvor det er oplagt, at ansøgningen skal afslås. Her mener jeg, at det ville være en unødigt belastning af barnet, hvis der hver gang skal være en samtale i statsamtet.

Det er mit indtryk, at der med den praksis, som statsamtterne har udviklet på grundlag af de gældende regler, er fundet en god balance. Jeg er imidlertid indstillet på at se nærmere på statsamtternes praksis med hensyn til høring af børn.

Som nævnt er Socialforskningsinstituttet i gang med en undersøgelse af regler og praksis på samværsområdet. Denne undersøgelse om-

fatter også spørgsmålet om høring af børn. Civilrettsdirektoratet har endvidere iværksat en særskilt statistikundersøgelse af statsamtternes praksis med hensyn til høring af børn i samværsager. Resultatet af denne undersøgelse forventes at foreligge i løbet af foråret, så det er altså inden for ganske kort tid. Resultatet af disse undersøgelser vil blive sendt til Retsudvalget, og i lyset af undersøgelserne vil jeg overveje, om der er behov for at ændre reglerne.

Ifølge SF's lovforslag skal det være en ugyldighedsgrund, hvis barnet ikke er blevet hørt. Der vil jeg gerne gøre opmærksom på, at det vil kunne komme barnet til skade. Der kan f.eks. være tale om en afgørelse om ophævelse af samvær på grund af mistanke om overgreb mod barnet. Hvis en sådan afgørelse erklæres ugyldig på grund af manglende høring, ville barnet kunne blive tvunget til at fortsætte samværet, indtil der kan træffes en ny afgørelse. Jeg tror ikke, det er intentionen med SF's forslag, men jeg vil bare påpege, at det er et af de steder, hvor man kunne se et problem.

Heldigvis kan de fleste forældre selv finde ud af at løse de problemer, der opstår i forbindelse med forældremyndighed og samvær efter et samlivsbrud.

Jeg har også lidt svært ved at se det fornuftige i SF's forslag om, at et barn selv skal kunne anmode statsamtet om at træffe afgørelse om ændring af en samværsordning. Det indebærer, som jeg forstår det, at statsamtet skal kunne ændre en samværsordning, som forældrene er blevet enige om. Når forældrene er enige, mener jeg, vi må have tillid til, at de er bedst til at afgøre, hvad der er bedst for barnet, medmindre der er tale om omsorgssvigt, hvor de sociale myndigheder må gribe ind. Et barn af samlevende forældre kan jo heller ikke bede en offentlig myndighed om f.eks. at ændre forældrenes beslutning om, at det skal besøge sin bedstemor.

Herudover foreslår SF, at der i tilfælde, hvor barnet ville kunne tvangs fjernes, hvis samværsforælderen havde forældremyndigheden, ikke skal kunne fastsættes almindeligt samvær, men kun overvåget samvær. Jeg er meget opmærksom på behovet for at sikre børn mod overgreb og omsorgssvigt i forbindelse med samvær.

Jeg mener dog ikke, at SF's forslag er løsningen på dette problem, fordi det ikke tager højde for, at samværsforælderen kan have del i forældremyndigheden, og især fordi det ville være vanskeligt for statsamtterne at skulle tage stilling til en hypotetisk tvangs fjernelse.

Derimod mener jeg, at der er behov for et bedre samarbejde mellem statsamterne og kommunerne, når det gælder samværsager, der involverer socialt belastede familier. Der er derfor også sidste sommer iværksat et forsøgsprojekt om øget samarbejde i samværsager, hvor både statsamterne og kommunerne er involveret. Projekter, der skal afrapportere senere i år, omfatter dels et samarbejde mellem Statsamtet Frederiksborg og Frederiksværk og Hillerød Kommuner, dels et samarbejde mellem Statsamtet Ribe og Bramming og Esbjerg Kommuner.

Formålet med projektet er at undersøge mulighederne for at etablere, forbedre og intensivere samarbejdet mellem statsamter og kommuner til gavn for børnene og deres familier. Erfaringerne fra projektet vil senere danne grundlag for en landsdækkende indsats til at forbedre samarbejdet mellem statsamter og kommuner.

Endelig foreslår SF, at der i forældemyndigheds- og samværsager skal kunne udpeges en uvildig person til at udtale sig på barnets vegne. I de meget konfliktfyldte sager, hvor en samværsafgørelse skal tvangsfuldbyrdes af fogedretten, er der allerede i dag hjemmel til at tilkalde en uvildig person til at varetage barnets tarv under sagen. I de sager, der behandles i statsamtet, er jeg imidlertid bange for, at inddragelse af en yderligere person, der skal udtale sig på barnets vegne, kan være medvirkende til at optrappe konfliktniveauet, og jeg kan derfor heller ikke støtte den del af forslaget.

Beslutningsforslag nr. B 61 fra Kristeligt Folkeparti går ligesom L 115 ud på, at børn skal høres i videre omfang. Jeg har allerede ovenfor redegjort for, at jeg mener, at de gældende regler herom er gode nok, i hvert fald intentionerne bag dem, og som jeg også har redegjort for, og det er så også til Kristeligt Folkeparti, er jeg, når vi har statistikken på området, villig til at se på, om regelsættet skal ændres.

Kl. 15.00

Endvidere foreslår Kristeligt Folkeparti, at børn ikke må tvinges til samvær mod deres vilje. Som nævnt indkalder statsamterne i praksis børn fra 9-10-års-alderen til samtale, hvis der er tale om at ophæve et samvær. Hvis barnet under samtalen siger klart nej til et samvær, bliver der efter Civilretsdirektoratets praksis ikke givet samvær.

Jeg kan i den forbindelse henvise til, at Civilretsdirektoratets samværsstatistik for 2001 viser, at netop barnets mening er begrundelse for at

ophæve eller afslå samvær i 36 pct. af Statsamtets afslagsager.

Hvad vi jo imidlertid skal være opmærksom på, og det er jeg også helt sikker på at forslagsstillerne er, er, at barnet ofte befinder sig i en loyalitetskonflikt mellem forældrene, og vi må ikke pålægge et barn for stort ansvar i den situation, som jo i forvejen er meget belastende for barnet. Et mindre barn vil ofte ikke kunne overskue konsekvensen af at sige nej til samvær. Det er myndighedernes opgave at træffe den afgørelse, der er bedst for barnet, og dette ansvar kan vi ikke lægge over på barnet.

Kristeligt Folkeparti foreslår endvidere, at forældre skal have pligt til at gennemføre et overvåget samvær, og at gentagen misligholdelse skal medføre, at man mister retten til samvær, medmindre hensynet til barnet taler imod det. Tilsvarende foreslås det, at en forælder, der ikke har haft kontakt til sit barn i 3 år, skal miste retten til at søge om samvær, medmindre hensynet til barnet taler imod det.

Selvfølger har det betydning for en samværsafgørelse, hvis samværsforælderen i længere tid ikke har haft kontakt med barnet, eller hvis den pågældende uden grund udebliver fra samvær. Jeg mener imidlertid, at det er uretligt at lovgive så konkret, som det her er foreslået. Der er mange omstændigheder, der bør indgå i afgørelsen af, om der skal fastsættes samvær, og hvilken samværsordning der er bedst for barnet, og jeg mener ikke, at vi i lovgivningen kan tage stilling til dem alle.

Endelig omhandler beslutningsforslaget spørgsmål om tvangsfuldbyrdelse af samværsafgørelser. Dette spørgsmål indgår også i SF's beslutningsforslag nr. B 53. Beslutningsforslag nr. B 53 fra SF går ud på at pålægge regeringen at anmode Retsplejerådet om dels at gennemgå og vurdere praksis vedrørende retsplejelovens § 536 om fuldbyrdelse af bestemmelser om forældremyndighed og samvær, dels at udarbejde forslag til, hvordan hensynet til barnets tarv og rettigheder kan varetages bedre.

Når en samværsag ender med, at den, der har barnet boende, må tvinges til at udlevere barnet ved hjælp af tvangsbøder eller i yderste konsekvens ved, at fogeden selv henter barnet, er der altså tale om en meget ulykkelig situation for alle parter, men navnlig for barnet. Det må derfor sikres, at tvangsfuldbyrdelsen foregår så skånsomt som muligt for barnet, og det er også derfor, at fogedretten har mulighed for at foretage en børnesagkyndig undersøgelse eller tilkal-

de en uvildig person til at varetage barnets tarv under sagen.

Børnerådet har i december 2002 stillet en række spørgsmål til 15 fogedretter om tvangsfuldbyrdelse af samværsafgørelser. Det fremgår af undersøgelsen, at langt de fleste sager heldigvis afsluttes i fogedretten, uden at der er behov for at anvende tvangsmidler. I 2000 var der således 264 sager i de 15 retskredse. Heraf blev der i 19 tilfælde anvendt tvangsbøder og i 15 tilfælde en udkørende fogedforretning med henblik på at hente barnet.

Undersøgelsen tydede imidlertid også på, at der kan være forskellig praksis i fogedretterne bl.a. med hensyn til, om der gennemføres en samtale med barnet, og om der kan tilkaldes en uvildig person til at varetage barnets interesser. Jeg er derfor enig med forslagsstillerne i, at der er behov for at få belyst praksis nærmere.

Retsplejerådet har imidlertid ikke på nuværende tidspunkt mulighed for at påtage sig denne opgave, da Retsplejerådet er i gang med flere store opgaver, herunder bl.a. en samlet gennemgang af de økonomiske ordninger, der har betydning for borgernes adgang til domstolene. Jeg ved, at også SF lægger vægt på, at Retsplejerådet bliver færdig med denne gennemgang.

Derfor har jeg valgt at gøre det, at jeg selv vil iværksætte en nærmere undersøgelse af fogedretternes praksis i disse sager, herunder også praksis med hensyn til anvendelse af de forskellige tvangsmidler, anvendelse af børnesagkyndige undersøgelser og afholdelse af samtaler med børnene. Når den undersøgelse er færdig, og det er altså en, jeg iværksætter, for at vi kan komme i gang med det samme, vil jeg tage stilling til, om der er behov for at ændre retsplejelovens § 536.

Som det er fremgået, kan jeg af forskellige grunde ikke støtte alle dele af de fremsatte forslag. Som jeg også har fremhævet, og som jeg følger udviklingen på området nøje, og som jeg forhåbentlig har vist ved min besvarelse her i dag, er jeg også enig med forslagsstillerne i, at der er nogle områder, som vi simpelt hen bliver nødt til at få undersøgt mere grundigt, hvor jeg altså overhovedet ikke i dag er afvisende over for, at vi må se på regelændringer, hvis det viser sig, at lovgivningen i dag ikke er god nok.

Kl. 15.05

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

På nuværende tidspunkt i debatten synes jeg, at det set i forhold til de mange enkeltsager og konkrete sager, som ministeren har været inde på, kunne være interessant, hvis ministeren også mere overordnet ville forholde sig til det, som i hvert fald ligger Kristeligt Folkeparti stærkt på sinde, og jeg fornemmer også, at det er SF's indfaldsvinkel til det, nemlig hvorvidt vores lovgivning i virkeligheden lever op til bestemmelserne i FN's børnekonvention.

Man må jo sige, at hvis man ser på lovgivningen på det her område, har den været udsat for kritik og også nogle gange det, man kan kalde en sønderlemmende kritik, fra danske organisationer, og også FN's Børnekomité har været inde i billedet og kritiseret den danske lovgivning. Jeg synes sådan set, at det kunne være på sin plads på det her tidspunkt i debatten, hvis ministeren ville forholde sig til den del af problemstillingen.

Det hænger også sammen med, at det efter Kristeligt Folkepartis opfattelse selvfølgelig er udmærket at få belyst praksis – det var den tidligere justitsminister i øvrigt også inde på at han ville gøre, men det blev ikke til det helt store, må man sige – men lovgivning og praksis hænger jo sammen. Hvis man i væsentlig grad vil ændre praksis, er det efter vores opfattelse nødvendigt med egentlig lovgivning, men det er først og fremmest nødvendigt med en lovgivning, der lever op til de helt fundamentale kriterier på det område, nemlig at udgangspunktet først og fremmest skal være barnets tarv.

Det savnede jeg måske specielt i ministerens besvarelse her i dag, og så skal jeg efterfølgende komme tilbage til enkelthederne.

(Kort bemærkning).

Justitsministeren (Lene Espersen):

Jeg er også opmærksom på den diskussion, der er foregået, herunder diskussionen om, hvem det egentlig er, man tager hensyn til især i forbindelse med samvær. Er det forældrene, man tager hensyn til, eller er det barnet og barnets tarv, der tages hensyn til? Her er det min klare opfattelse, at det naturligvis er barnets tarv, der er helt afgørende.

Det er også derfor, at lovgivningen har været udformet således, at man har sagt, at som udgangspunkt skal børn høres, men under specielle omstændigheder – det være sig, hvis barnet ikke er modent til det, altså hvis barnet ikke er

klar til at træffe beslutningen, eller hvis det decideret vil skade barnet – skal man naturligvis ikke tvinge et barn til at gøre noget, som decideret er imod barnets interesser. Og det er også i den ånd, at min besvarelse i dag skal ses.

Som jeg har tilkendegivet, mener jeg, at hvis ellers regelsættet, som det er udformet i dag, bliver brugt i praksis på en sådan måde, at man tager hensyn til barnet, men altså med disse omstændigheder, som selvfølgelig skal inddrages, burde praksis være god nok.

Men som jeg også har tilkendegivet, er jeg ikke, i hvert fald på nuværende tidspunkt, i stand til at sige, at praksis, i det omfang det er nødvendigt, tager hensyn til barnets holdning og mening i de konkrete sager. Derfor mener jeg også, at det er rigtigt at afvente de undersøgelser, der er på området, og så ud fra dem se, om der er behov for at lave lovgivningsændringer.

Jeg vil godt sige til hr. Jann Sjursen, at for mig at se er det helt afgørende, at vi vægter hensynet til barnet meget, meget højt. I de fleste skilsmisssager kommer alt heldigvis til at fungere, som det skal, hensynet til barnet er der, og mange gange er samvær slet ikke noget problem. Men der er sager, hvor det er barnet, der bliver benyttet som kastebold mellem forældrene. Det er dybt ulykkeligt, og der må lovgiverne sørge for at være på barnets side.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Tak for svaret på dette tidspunkt i debatten. Jeg vil godt for en ordens skyld sikre mig, at jeg skal forstå ministerens svar på den måde, at ministeren mener, at når man ser på den konkrete praksis, kan der være anledning til at sætte spørgsmålstegn ved, om barnets tarv i alle tilfælde bliver varetaget. Det er jeg tilfreds med blev sagt.

Men i forhold til selve lovgivningen er ministeren så grundlæggende af den opfattelse, at som lovgivningen ser ud i dag, og som den er udformet, varetager den barnets tarv på en sådan måde, som f.eks. også FN's børnekonvention giver udtryk for at den skal, også i lovgivningens omkring samvær?

Kl. 15.10

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Jeg vil godt præcisere hr. Jann Sjursens spørgsmål lidt, for det er faktisk meget interessant.

Vi har jo diskuteret børnekonventionen gennem flere år, lige siden vi ratificerede den tilbage

i begyndelsen af 1990'erne. Diskussionen er hele tiden gået på: Kan det ikke lade sig gøre at gennemføre den, implementere den i dansk lovgivning? Men det har vi altså ikke fået gjort.

En af de helt kardinale artikler i børnekonventionen er den angående barnets ret til at udtale sig om egne forhold. Noget af det, der er helt centralt i et barns liv, er, hvor det skal bo. Jeg kvitterer bestemt for ministerens flotte tale, men det er meget vigtigt, at der også i arbejdet sættes fokus på, om vi ikke kan få gennemført artikel 12 i børnekonventionen om, at barnet har ret til at udtale sig om egne forhold, i dansk ret. Det kunne være meget interessant.

(Kort bemærkning).

Justitsministeren (Lene Espersen):

Nu forhandler vi jo ikke et lovændringsforslag fra regeringen, og udgangspunktet er, at vi mener, at den lovgivning, der er på området i dag, er god nok, og at den i tilstrækkeligt omfang også lever op til intentionerne og ordlyden i børnekonventionen.

Men som jeg har tilkendegivet, er der nu ved at blive foretaget en undersøgelse, fordi vi ikke med sikkerhed kan sige, om praksis er sådan, som vi fra lovgiverside egentlig havde ønsket. Der er nogle klare udgangspunkter om, at barnet skal høres, også børn, der er meget, meget, meget små, hvis de ellers er modne nok til det og det ikke skader dem. Ikke mindst i de sager, hvor det egentlig er barnet, der ellers bliver den helt store taber, mener jeg simpelt hen, at vi naturligvis skal sikre, at vi stiller os på barnets side og viser det fornødne hensyn og lytter til barnet, så her er jeg fuldstændig enig med begge forslagsstillere.

Baggrunden for, at jeg afviser forslagene, er selvfølgelig en opfattelse af, at som man tolker tingene, burde vi i dag egentlig have tilstrækkeligt med redskaber og lovgivningsmæssigt spillerum til at få systemet til at fungere. Men hvis det viser sig, at det ikke er tilfældet i praksis – det er bl.a. det, denne undersøgelse skal vise – er jeg villig til at ændre reglerne af hensyn til børnene.

Jeg tager sandelig ligesom alle her i salen børnekonventionen meget, meget, meget højtidelig. Jeg mener faktisk også, vi har en forpligtelse til at huske, at børnene, der i disse sager er de eneste, der ofte står uden rettigheder over for det veletablerede system, faktisk også har nogle rettigheder, der står nedfældet i konventionen.

Det er af et ærligt hjerte, jeg i dag tilkendegiver, at vi vil se på regelsættet. Men jeg vil ikke sige, at reglerne ikke fungerer, for hvis man læser det gældende regelsæts intentioner, burde det faktisk være en mulighed for, at tingene kunne fungere inden for det. Men hvis det viser sig ikke at være tilfældet, må vi se på, hvordan reglerne kan ændres.

Inge Dahl-Sørensen (V):

At lovgive om, hvordan forældre skal håndtere en skilsmisse og i den forbindelse samvær med deres børn, er ikke blot et spørgsmål om paragrafarbejde eller folketingsmedlemmers gode vilje til at ændre gældende lovgivning. Det er i lige så høj grad et spørgsmål om, at skilsmisseforældre forstår at opføre sig ordentligt over for deres børn. Det gør de fleste heldigvis, men der er også for mange eksempler på egoistiske voksne, der bruger børnene i en magtkamp.

Vi, der beskæftiger os med forældremyndighed og samvær, ved, at netop dette område har så mange aspekter og konflikter i sig, at det ikke blot er en lovændring, som løser alle problemer.

Jeg ville ønske, at vi kunne sige til disse forældre, der har store konflikter: Så opfør jer dog ordentligt! Det er jer, der er de voksne, og hvis I ikke taler ordentligt til hinanden og bøjer jer mod hinanden, kan I gå hen og ødelægge de børn, som I elsker overalt på Jorden.

Hvis en forælder i dag vil gennemføre sin ret til samvær, er systemet sådan, at i yderste konsekvens kan samvær gennemføres ved tvang. Det er en ret, som samværsforælderen har, uanset hvordan samværet forløber og uanset barnets opfattelse af samværet, og det er en ret, ikke en pligt. Hvis samværsforælderen ikke ønsker at se barnet eller kun se barnet i begrænset omfang, er der ikke noget at gøre ved det, og hvis samværsforælderen ikke viser interesse for barnet, er der heller ikke noget at gøre ved det. Samværsforælderen kan juridisk forpligtes til at give julegaver, men retten til samvær er uden pligter.

Kl. 15.15

De situationer, SF's og Kristeligt Folkepartis forslag omhandler, er situationer, hvor barnet selv er modvilligt over for at tage med samværsforælderen og viser sin modvilje ikke bare i ord, men også i handling. Det er i sådanne situationer, at samværet kan gennemtvinges, i praksis ved at uniformsklædte betjente med magt tvinger skrigende og sparkende mindreårige børn ind i en politibil og derefter kører dem af sted.

Tilstedeværelsen af en repræsentant for socialforvaltningen ændrer ikke ved dette forløb.

Man behøver ikke være psykolog for at forstå, at en sådan oplevelse gør indtryk på barnet, og at en sådan oplevelse ikke påvirker samværet og forholdet til samværsforælderen i positiv retning. Man behøver heller ikke være psykolog for at forstå, at barnet tror, at det har gjort noget forkert. Hvem ville ikke det, hvis man bliver tvunget ind i en politibil af to betjente? Afhæntning ved fogedens hjælp kan så begæres af samværsforælderen ved næste samvær, indtil barnet frivilligt følger med.

Lovens formål skal være at beskytte børnene, ikke at understøtte egoistiske voksnes krav. Jeg forstår ikke, at nogen voksne overhovedet vil bruge loven til at sætte magt bag samvær. Hvis man virkelig elsker sit barn, må man som voksen vælge at give slip i stedet for at pudse politiet eller fogeden på sit barn. Jeg siger ikke, at forældre ikke skal kæmpe for kontakt med deres børn efter en skilsmisse, men stædig insisteren er sjældent en god konfliktløsning. Forældre skal sætte sig selv i anden række og gøre op, hvad der er bedst for barnet. Ellers kommer børnene i klemme, og de elsker jo både mor og far.

Desværre bidrager myndighederne med afgørelser om samvær ofte og måske en gang imellem direkte til at skærpe kampen om børnene. Samværsafgørelserne er i nogle tilfælde alt for vidtgående, netop fordi det handler om voksnes krav og ikke om hensynet til barnet. Min opfattelse er, at vi i langt højere grad skal lade børnene afgøre, om de vil på besøg hos mor og far. I stedet for firkantede regler skal der tages hensyn til, hvad der er godt for barnet.

Vi voksne skal altid være de voksne, også selv om det koster samværstid med vores børn. Vi skal gøre alt, hvad vi kan, for at børn ikke kommer i klemme i forældrenes kamp mod hinanden, men desværre er det utrolig svært at lovgive mod menneskelig ondskab. Forældre har pligter, børn har rettigheder, og derfor ser jeg frem til, at justitsministeren følger samværsområdet nøje, og at Justitsministeriet iværksætter en uvildig undersøgelse af regler og praksis på området. Justitsministeren har endvidere tilkendegivet, at hun vil iværksætte en nærmere undersøgelse af fogedretternes praksis i sager om tvangsfuldbyrdelse af samværs-sager, og derfor vil vi afvente denne undersøgelse.

I Venstre er vi enige i, at der er problemer på samværsområdet, og vi ser frem til resultatet af

den undersøgelse, som justitsministeren har sat i værk.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Jeg vil godt sige tak for en på mange måder meget fin tale og også nogle meget gode holdninger, som kom til udtryk i fru Inge Dahl-Sørensens tale.

Jeg er fuldstændig enig i, at det hele ikke bare skal gå op i paragraffer. De løser ikke i sig selv problemerne, og love kan i det hele taget ikke forhindre, at forældre kriger om deres børn. Det kan vi ikke være uenige i.

På den anden side må vi vel sige, at det er lovgivers forpligtelse at opstille så gode rammer som overhovedet muligt for disse ekstremt svære sager, og derfor vil jeg godt spørge, fordi jeg synes, det tidligere har været tilkendegivet fra Venstremedlemmer – måske især før valget, uden at jeg vil blive for polemisk: Er det Venstres opfattelse, at loven er god nok, som den er i dag, og at den er i overensstemmelse med FN's børnekonvention på trods af kritik fra FN's Børnekomité og organisationer osv.? Det er det ene spørgsmål, og det andet vil være: Er det bare praksis, der er noget galt med, sådan som vi har hørt i dag, især fra justitsministeren?

(Kort bemærkning).

Inge Dahl-Sørensen (V):

Jeg vil sige ligesom justitsministeren, at loven burde være god nok, men vi har altså at gøre med problemer, som næsten er umulige at løse, når vi når derud, hvor forældre skændes og kives om deres børn. Jeg vil næsten tro, at selv om vi lavede lovgivningen anderledes, ville der bare blive opfundet nogle andre problemer.

Kl. 15.20

Jeg glæder mig til den undersøgelse, som Justitsministeriet og justitsministeren har sat i gang, for det kan da være, at vi så bliver lidt klogere, og i Venstre er vi enige i det, justitsministeren også sagde: der skal ske nogle ændringer, hvis man kommer frem til, at det er nødvendigt.

Som jeg ser lovgivningen i dag, burde den være god nok. Men der er ganske få, som det er helt umuligt at nå, og uanset hvordan vi laver loven, vil der stadig være problemer. Man kan jo selvfølgelig sige: Nu tager vi altså hånd om dette lille væsen, fordi forældrene er ganske umulige. Men så er det barnet, det går ud over.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Jeg kvitterer også for fru Inge Dahl-Sørensens flotte tale.

Jeg vil bare påpege en enkelt ting, og det er, at SF's lovforslag ikke kun retter sig mod de umulige sager; det retter sig også mod den helt almindelige, gode samværsordning, hvor et 11-12-årigt barn bare ikke gider tage til den anden ende af landet. Så skal der være noget informationsmateriale, så barnet kan finde ud af, at det godt kan rejse sin egen samværs sag, og at det godt selv kan få lavet samværet om, uden at far og mor bliver sure på det. Det er den vinkel, vi har: at skabe et system, som hele tiden lytter til børnenes fuldstændig berettigede forslag til ændringer, også i helt almindelige situationer. Det vil jeg godt høre fru Inge Dahl-Sørensens kommentarer til.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Jeg er stadig lidt optaget af forholdet mellem lovgivning og praksis, og når fru Inge Dahl-Sørensen siger, at Venstre i langt højere grad vil lade børnenes tale lyde, og at det er den, man skal følge, også i forbindelse med besøg, må jeg alligevel spørge: Er der så rent faktisk ikke også noget at komme efter rent lovgivningsmæssigt?

Barnets mulighed for at give udtryk for sit synspunkt om, hvor mulig eller umulig samværs sagen i øvrigt er, er ikke særlig stærkt forankret. Det er jo dét, som adskillige organisationer har påpeget, det er i øvrigt også det, man kan se, hvis man får samværs sager på sit bord, og jeg tror, at også fru Inge Dahl-Sørensen kan se, at det desværre er tilfældet i en del af de samværs sager, som går helt i kludder.

Jeg forstår godt, at fru Inge Dahl-Sørensen skal afvise vort forslag her i dag; det gør regeringspartier jo altid pr. definition, så det er en del af spillet. Men med hensyn til den mere substantielle drøftelse forstår jeg ikke, at fru Inge Dahl-Sørensen ikke kan se, at der er brug for en ændring. Hvad med f.eks. det element i Kristeligt Folkepartis beslutningsforslag, hvor vi vil have en 3-års-frist for, hvor lang tid en biologisk forælder kan få lov til at søge om samvær, selv om den pågældende overhovedet ikke har haft kontakt med barnet? Det er da et konkret anliggende.

(Kort bemærkning).

Inge Dahl-Sørensen (V):

Jeg tror faktisk slet ikke, vi er så uenige.

Til hr. Jann Sjursen vil jeg sige, at den 3-årsfrist er jeg enig i. Har man ikke haft interesse for sit barn i 3 år, skal man da ikke lige pludselig kunne komme og sige: Nu vil jeg bare meget gerne – måske for at genere moderen, fordi hun har fundet sig en ny mand, hvad ved jeg. Jeg er fuldstændig enig i, at det er et problem.

Så er der de tilfælde, hvor man skal spørge barnet. Mange af os har børn, vi ved godt, hvordan de reagerer, og jeg kunne godt forestille mig de tilfælde, hvor man spørger barnet: Vil du ikke over til far.? Eller far skriver eller ringer og spørger: Kommer du herover på søndag? Hvad havde man tænkt sig, det barn skulle sige?

Det er let at lave paragraffer, men man skal ikke tro, at man bare kan føre dem ud i livet, for der vil komme nogle nye konflikter. Jeg synes slet ikke, det er så let, og gid jeg kunne svare på alle de spørgsmål, for så sad jeg nok slet ikke her. Så ville jeg siddeovre i Justitsministeriet og lave en fin lov, så alle mennesker ville synes: Hurra, der kom de vises sten! Jeg har dem ikke, men jeg kan se problemerne, og derfor glæder jeg mig også meget over, at justitsministeren nu sætter de vise til at finde ud af, hvor problemerne virkelig findes, og hvordan vi skal gøre.

Jeg er bare ikke sikker på, at det løser alle problemer alligevel, men jeg tror, at dybest set er vi fuldstændig enige.

Kl. 15.25

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Jeg vil da også godt sige i en kort bemærkning, at jeg synes, det var en utrolig flot og tankevækkende ordførertale, fru Inge Dahl-Sørensen holdt. Jeg var stort set enig i det hele.

Så kom der et enkelt spørgsmål fra hr. Jann Sjursen – og hvor er det i øvrigt dejligt, at vi her debatterer og lytter til hinanden og ikke bare skælder hinanden ud – om fru Inge Dahl-Sørensen ikke er enig i et af Kristeligt Folkepartis forslag, nemlig at hvis man ikke har ønsket samvær med sit barn i 3 år, skal man miste retten til det. Fru Inge Dahl-Sørensen sagde: Jo, selvfølgelig, og sådan sagde jeg også, da jeg læste det første gang.

Men så sad jeg og tænkte en ekstra gang, og så kom jeg til at tænke på, at da jeg sad i socialudvalget i Næstved Kommune, var der faktisk nogle mødre, der ikke havde haft samvær med

deres børn i mange år, fordi de var narkomaner og ikke anede noget som helst. Der var nogle enkelte af dem, vi fik afvænnede nede på »Kongens Ø«, og da de kom tilbage et par år efter, var de fuldstændig normale og pæne mødre med alle de følelser, mødre har. Skulle vi så virkelig have en regel, der sagde, at vi forbød dem at have samvær?

Det viser bare lidt om, hvor svært det er. Det er meget svært, og det vender vi tilbage til.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Ja, svært er det. Men til syvende og sidst må man sige, at mange gange er spørgsmålet jo også – det gælder i øvrigt også på baggrund af det sidste indlæg fra hr. Helge Adam Møller – om voksnes ret eller ønsker skal overtrumfe det, der i hvert fald er det gode for barnet. Men det kan vi komme tilbage til senere hen.

I det eksempel, fru Inge Dahl-Sørensen brugte i svaret til mig, lød det lidt, som om det var mig, der havde opfundet det, at man skulle tage stilling til, om man ville på besøg hos far lørdag eller søndag. Men det var fru Inge Dahl-Sørensens eget eksempel, og jeg er sådan set fuldstændig enig i, at det ikke er sikkert, det lige er dét, man skal spørge barnet om. Men i den situation, hvor sagen skal afgøres, synes jeg under alle omstændigheder, det er vigtigt, at barnet bliver hørt, og det er også det, jeg fornemmer, at fru Inge Dahl-Sørensen mener. Det skal selvfølgelig også ske i de helt svære fogedsager, hvor man næsten kan rykke håret af sig selv, når man hører, hvordan de foregår. Her må børnenes stemme altså også komme tydeligere til udtryk og ikke mindst tages til efterretning.

Men jeg vil da kvittere for, at fru Inge Dahl-Sørensen i hvert fald udviser stor vilje til at drøfte tingene, forhåbentlig også efterfølgende i forbindelse med arbejdet i Retsudvalget.

Lissa Mathiasen (S):

Jeg kan helt tilslutte mig de mange udsagn, der allerede er kommet i dag: Hvor er det svært! Det er et udsagn, vi har sagt så mange gange til hinanden: Hvor er det svært! Vi har drøftet det her mange gange, og jeg har også mange gange sagt: Tænk, om vi gennem lovgivning kunne sikre, at alle forældre opførte sig ordentligt og satte barnet i centrum. Det kan vi ikke, for havde vi kunnet det, var det sket.

Vi kan heller ikke gennem lovgivning gøre alle lykkelige. Havde vi kunnet det, havde vi

gjort det. Men vi kan prøve gennem lovgivning at gøre det bedst mulige, forsøge at lave nogle rammer, som bedst muligt tilgodeser det, der er det afgørende, og som jeg også af de forslag, der ligger her, kan se er det helt afgørende fra forslagsstillernes side: at sikre barnets rettigheder bedst muligt, at sikre barnets tarv bedst muligt. Det er dét, vi har et ansvar for at prøve at gøre.

Jeg kan glæde mig over, at det kun er en lille procentdel, som har de her store problemer. Men det er netop ikke et udtryk for, at selv om der ikke er problemer, er der ikke også andre hensyn, som vi skal være opmærksomme på, ikke mindst med hensyn til de lidt større børn. Det vil jeg godt vende lidt tilbage til.

Heldigvis har vi mange familier, som fungerer godt og selv har fundet løsninger. Dem hører vi ikke om, men derfor skal vi også passe på, så det ikke, i hvert fald udadtil, kommer til at lyde, som om det er det normale. Men for den gruppe, der ikke kan finde ud af det, for den gruppe, der bruger børnene som redskab, er vi nødt til at prøve at finde nogle svar.

Jeg opfatter debatten her i dag som svarende til de mange gange tidligere, hvor vi har drøftet disse spørgsmål: Hvordan kan vi gøre det bedre og i højere grad sikre barnets tarv? Det var også det, vi gik efter sidst, ikke mindst da vi lavede den store ændring i 1996, og jeg tror egentlig, vi alle sammen følte, at her var vi færdige. Vi havde taget nogle skridt, der var rigtige, og vi troede også, de var gode. Men jeg må erkende, at der er noget, som ikke er gået helt, som jeg havde tænkt mig. Der er noget, der ikke er helt i orden, for vi hører om eksempler, som ikke burde forekomme.

Kl. 15.30

Udgangspunktet er for os hensynet til barnet, barnets ret, og jeg vil godt sige, at for os er det også stadig væsentligt, at barnet har ret til forældre og ret til samvær med begge disse forældre under forudsætning af, at det tilgodeser hensynet til barnet. Det var også det, der var relevant, og det var også det, vi lagde an til sidste gang. Men vi brugte også lidt tid på at diskutere, om den formulering, vi lavede sidst, var den rigtige, når vi taler om forældremyndighed, og vi kom dermed på en eller anden måde også til at sige noget om det, som jeg oplever har fået titlen forældrerettigheder.

Vi diskuterede, om loven burde have en anden titel; om det var barnets rettigheder vi skulle have skrevet. Jeg vil nok sige, at når vi ser i klogskabens klare lys, hvordan det har kørt si-

den 1996, tror jeg, det vil være rigtigt, hvis vi i højere grad prøver at samle tingene under hovedoverskriften: Barnets rettigheder, hensynet til barnet.

SF lægger i B 53 op til at lade Retsplejerådet gennemgå og vurdere praksis vedrørende retsplejelovens § 536 om fuldbyrdelse af bestemmelser om forældremyndighed og samvær. Jeg skal ikke lægge skjul på, at det er noget, der kan gøre meget ondt i én, at opleve sager, hvor man ved fogedens hjælp skal prøve at få udleveret et barn. Hvad kommer det til at betyde for barnet, ikke bare på kort sigt, men også på lang sigt?

Det er dårligt, men det er også dårligt, hvis et barn skal miste kontakten med den ene forælder, fordi den anden blokerer for samværet, og derfor er jeg faktisk utrolig ked af at høre fra justitsministeren her i dag, at Retsplejerådet ikke har tid, for vi ville meget gerne have bakket op bag det forslag. Det forekommer os utrolig svært at finde svaret, men kunne man ad den vej have fundet en løsning, der var bare lidt bedre – gerne meget bedre, men bare lidt bedre – ville vi også have været parat til det. Det er ubehageligt at skulle bruge tvangsbøder og magtanvendelse, og jeg ved ikke, om vi kan finde en anden løsning. Men jeg synes i hvert fald, vi skal prøve, hvis Retsplejerådet ikke kan gribe ind. Vi er meget åbne over for det.

Begge forslagsstillere er inde på spørgsmålet om bedre at sikre, at barnet bliver hørt, og at det får en mere fremtrædende rolle, som intentionen er i børnekonventionen. Jeg er meget enig i, at det kun kan blive bedre, for der er for mange situationer, hvor barnet ikke bliver hørt. Det kan godt være, at man, som SF foreslår, via omvendt bevisbyrde kan flytte lidt, og vi vil gerne prøve det, hvis det kan flytte noget. Det er vigtigt, at barnet bliver hørt, men jeg vil til gengæld godt sige, at vi måske er lidt tvivlende over for, om det er rigtigt at sige, at det kan være en egentlig ugyldighedsgrund. Jeg er bange for, at hvis ikke barnet er blevet hørt, kunne konsekvensen blive, at det skulle være nok til, at en aftale ikke kan overholdes.

For os er det afgørende, at barnet i højere grad bliver hørt, og ikke mindst – vi har været lidt inde på det tidligere i dag under debatten – er det f.eks. afgørende for os, at når der er tale om børn af en vis alder, kan det ikke være rigtigt, at man ikke vil respektere barnets mulighed for selv at kunne tage stilling. Jeg tror nemlig, de fleste af os rent faktisk har været i nogle typiske situationer, hvor vi har oplevet børn, der stod og

skulle vælge mellem at deltage i et eller andet familiearrangement eller i noget fritidsliv. De har nogle ønsker om, hvad de gerne vil deltage i, og vi skal også i denne sammenhæng prøve, om vi kan hjælpe med til at give børnene mulighed for selv at kunne få indflydelse og få mulighed for at vælge mellem samvær eller f.eks. fritidsaktiviteter eller andet, de gerne vil deltage i. Lad os kigge på det.

Kl. 15.35

Man lægger i både lovforslag nr. L 115 og beslutningsforslag nr. B 61 op til, at barnet skal have mulighed for at have en uvildig voksenperson med; en person, som barnet har tillid til, og som kan bistå barnet og udtale sig på barnets vegne. Det er faktisk en tanke, vi gennem mange år har talt for i Socialdemokratiet. I modsætning til, hvad vi hørte ministeren sige, har vi været optaget af det, fordi vi tror, det vil betyde noget for barnet at have en uvildig person med. Det kan være i samværfastsættelsessammenhænge, det kan være i spørgsmålet om, hvor barnet kan bo, og jeg mener egentlig også, det ville være godt i forbindelse med fastslåen af forældremyndigheden. Jeg tror, og vi tror, det er af betydning for barnet at have en uvildig person til at kunne tale sin sag.

Såvel SF som Kristeligt Folkeparti lægger op til, at man i højere grad skal prøve at få de sociale myndigheder ind i sagerne. Vi er enige, vi har diskuteret det mange gange, og jeg er meget spændt på at se, hvordan vi med de forsøgsprojekter, der er i gang, kan få det til at køre i en langt videre og langt bedre udstrækning. Men jeg vil godt sige, at til gengæld er vi ikke bare betænkelige, men heller ikke enige med Kristeligt Folkeparti, som giver udtryk for, at de sociale myndigheder på den ene side skal kunne afgøre og omgøre samvær, når statsamtet samtidig fastsætter samvær. Det synes vi er noget rod. Vi er nødt til at have én instans, der fastsætter samvær, men vi er hundrede procent enige med begge forslagsstillere om nødvendigheden af, at der skal være bedre samarbejdsrelationer mellem de sociale myndigheder og statsamterne. Det var vi også enige i, da vi diskuterede det i 1996. Vi har også diskuteret det meget senere, og lad os komme videre ad den vej.

Så rejser Kristeligt Folkeparti spørgsmålet om retten til at søge om samvær, når der ikke har været kontakt med barnet de sidste 3 år. Jeg vil godt sige, at det virker så nemt at sige, at det er rigtigt. Men jeg tror også, at vi alle sammen kan kende og har oplevet situationer, hvor det ville

være forkert, og derfor vil jeg sige: Vi er optaget af at se, hvor stor forskellen egentlig er mellem det, vi har i dag i lovteksten, og det, Kristeligt Folkeparti lægger op til. Udgangspunktet er, at hensynet til barnet skal gå forrest, og at der skal ses på, om der er behov for at ændre, men jeg har egentlig svært ved at se, hvor der er forskel mellem det, vi har nu, og det, Kristeligt Folkeparti siger.

Tilsvarende når vi taler om misligholdelse af en samværsaftale: Jeg kan ikke forstå, hvad det er, Kristeligt Folkeparti lægger op til, for hvis man følger regelsættet, som det er i dag, burde det netop ikke kunne ske.

Kort og godt: Det, jeg prøver at give udtryk for, er, at vi er utrolig positive over for i det samarbejde med partierne herinde, som der er tradition for, at få drøftet, hvor vi kan ændre, så hensynet til barnet bedre kommer til sin ret, end tilfældet er i dag. Lad os snakke om det under udvalgsarbejdet.

Per Dalggaard (DF):

Også jeg vil behandle de tre forslag under ét, idet jeg har en fornemmelse af, at essensen i det beslutningsforslag, som Kristeligt Folkeparti har fremsat, egentlig på fin vis indeholder en hel masse af de aspekter, som de forrige forslag også har.

Der står, at vi skal sætte barnets tarv i fokus i alle former for samvær, og det tror jeg bestemt ikke nogen kan være uenig i. Ifølge beslutningsforslag nr. B 61 skal børnene høres i videre omfang, end de bliver i dag, også i netop de sager, hvor samværet i konfliktfyldte forældreforhold viser den værste side af forældrenes optræden over for børn, der ikke aner deres levende råd om, hvad der er op og ned. Der er bestemt ingen nemme løsninger på sådanne problemer. Der er desværre ikke en facitliste, man kan slå op i, og uanset hvilken lovgivning vi laver herinde, kan den jo kun blive et plaster på de sår, som skilsmissebørn eller børn, der af andre årsager bliver udsat for kun at skulle leve med den ene forælder, bliver udsat for.

Som det fremgår af forslaget, er der i dag gennemført et tilbud om konfliktmægling i alle landets statsamter, og når der i forslaget lægges op til, at der skal ske en lettelse af muligheden for ophævelse af tvangssamvær, er også dette et spørgsmål om: Hvor er sandheden egentlig? Hvad er op og ned i en konflikt mellem en far og en mor? Det er et enormt ansvar at lægge på et barn, at det skal kræve et samvær ophørt, men

på den anden side kan det i nogle tilfælde være det eneste fornuftige, og derfor er det en god ting, hvis en uvildig person kan rådgive i sådan nogle sager. Overvåget samvær, som beslutningsforslaget lægger op til, kan også være en god ting.

Kl. 15.40

Jeg vil sige, at de syv punkter, som Kristeligt Folkeparti har skrevet i deres beslutningsforslag nr. B 61, på fornuftig vis opsummerer de mangler, som højest sandsynligt findes i lovgivningen i dag. Den tidshorison, som beslutningsforslaget også lægger op til, nemlig at der skal gøres noget inden udgangen af 2003, sammenholdt med ministerens positive oplysning om, at man bør se på problemerne, gør, at vi i Dansk Folkeparti vil stille os positive over for B 61 og dermed sige ja til, at det hele bør gennemføres.

Hvad angår de to andre forslag, må vi sige nej til dem.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Jeg skal bare have det helt på det rene. Det er sådan, at hr. Per Dalgaard på Dansk Folkepartis vegne stemmer nej til SF's to beslutningsforslag. Kan jeg få en begrundelse?

(Kort bemærkning).

Per Dalgaard (DF):

Begrundelsen er, at vores opfattelse er, at Kristeligt Folkepartis beslutningsforslag tager hånd om præcis de problemstillinger, som findes, måske endda en del flere. Tidshorisonen i beslutningsforslaget, nemlig at det bliver pålagt regeringen inden udgangen af 2003 at lave de lovændringer, som justitsministeren faktisk har lagt op til, synes vi falder fint i hak. Der er ingen grund til at indføre love om noget, som der egentlig tages hånd om af andre love.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Jeg tror egentlig ikke, at hverken hr. Jann Sjurssens eller vore egne forslag kommer til afstemning her i salen. Jeg tror, vi skal satse lidt mere på, at vi laver nogle beretninger, så ministeren kan blive forpligtet ad den vej.

Men der er altså nogle elementer i vores forslag, der handler om barnets udtaleret, og som går videre end Kristeligt Folkepartis forslag, og det er faktisk ret vigtigt for mig at vide: Vil hr. Per Dalgaard på Dansk Folkepartis vegne være med til at gennemføre børnekonventionens arti-

kel 12, når det drejer sig om retten til at udtale sig om, hvor man skal bo, og hvordan samværet skal foregå?

(Kort bemærkning).

Per Dalgaard (DF):

Det vil jeg gerne love fru Anne Baastrup. Selvfølgelig vil vi være med til at varetage barnets tarv i så høj grad som overhovedet muligt, og handler det om, at der skal indføres nogle ændringer eller nogle tilføjelser til Kristeligt Folkepartis beslutningsforslag, er jeg ret sikker på, at det også vil kunne lade sig gøre i forbindelse med arbejdet i Retsudvalget.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Hr. Helge Adam Møller som ordfører.

Helge Adam Møller (KF):

Som nogle af dem, der er til stede i salen, kan huske, var jeg for et par timer siden rigtig vred og gal i forbindelse med debatten – ikke fordi det ikke var en meget vigtig debat, vi havde om omskæring af piger, men fordi jeg syntes, at vi ikke debatterede, men skændtes. Det kan godt ske, at jeg var med til at bidrage til det, men det bliver det jo ikke bedre af.

Derfor synes jeg, denne debat er fantastisk god, dels fordi vi lytter til hinanden – vi argumenterer med hinanden, og det tror jeg også vi vil fortsætte med i Retsudvalget – dels fordi jeg synes, de tre forslag, det drejer sig om, de to fra SF og det fra Kristeligt Folkeparti, er forslag, som indeholder mange af de holdninger og tanker, som vi Konservative og jeg selv deler, måske i et lidt større omfang Kristeligt Folkepartis. Men generelt er der mange gode ting, og derfor tror jeg også, vi på et eller andet tidspunkt ændrer eller justerer den lov, der nu har eksisteret i 6-7 år, og får en lov, der er endnu bedre.

Kl. 15.45

Jeg er også fuldstændig enig med fru Inge Dahl-Sørensen, der sagde, at uanset hvad vi gør, uanset hvor mange undersøgelser vi laver, og uanset hvor mange kloge jurister og andre vi sætter til arbejdet, kan vi ikke lave en lov, der sikrer, at der ikke også fortsat vil være børn eller voksne, der kommer i klemme. Men jeg tror godt, at vi med de fornødne overvejelser og undersøgelser kan gøre forholdene endnu bedre.

Der var en af talerne – jeg tror, det var justitsministeren, men jeg er ikke helt sikker på det – der på et tidspunkt konstaterede, og det er i hvert fald rigtigt, at debatten om børns rettighe-

der ofte er meget følelsesladet, både i Folketinget og i offentligheden. Jeg vil godt sige heldigvis, for hvis ikke en debat om det, som alle forældre og bedsteforældre og familie og venner synes er hjerteblodet, nemlig deres børn – det, man nogle gange kalder deres kød og blod, men det duer jo ikke, for adoptivforældre er jo lige så optaget af deres børn, som alle vi andre forældre er – var følelsesladet, ja, så var der jo noget galt med os, og det er der heldigvis ikke. I hvert fald ikke på dette område.

Jeg var glad for, at justitsministeren også fortalte om de to store undersøgelser, som er iværksat af Socialforskningsinstituttet, hvor man kigger på reglerne, på praksis, på betydningen for børnene af de eksisterende regler og på de erfaringer, man har indhentet de sidste 6-7 år. Jeg vil godt sige helt klart, at når resultaterne af alle de undersøgelser er kommet, og vi har læst dem og diskuteret dem, er vi i den konservative folketingsgruppe klar til at ændre for at forbedre. Jeg kan ikke sige nøjagtigt, i hvor stort omfang og på hvilke områder det er nødvendigt, men jeg har svært ved at forestille mig andet, end at der kommer input, som gør, at vi og et stort flertal med os vil sige: Her er noget, vi godt vil være med til at ændre.

Jeg kan ikke gennemgå forslagene på alle punkter, for det tillader tiden ikke. Men jeg vil godt gøre et par principielle betragtninger om, hvor svært det er, uanset hvor omhyggelige både SF og Kristeligt Folkeparti har været med at udforme deres forslag.

Kristeligt Folkeparti skriver i bemærkningerne: »Chikane fra bopælsforælderen ...« – det er altså den, der har barnet boende – »... er uomvisteligt en uretfærdighed over for den anden samværsforælder, ...«, altså den, der har barnet »til låns« hver 14. dag. Men selv i disse situationer bør forældrenes rettigheder og konflikter efter forslagsstillernes opfattelse vige til fordel for barnets bedste. Det betyder på almindeligt dansk, sådan som jeg fortolker det, at hvis der er en far, som har forældreretten over barnet, og moderen typisk ser barnet hver 14. dag, og hvis faderen gør alt for at ødelægge forholdet ved at fortælle, hvor ond og grim og modbydelig moderen er – ja, så kan han godt påvirke sit barn ganske meget, og så kunne det jo risikere at ende med, at barnet siger: Nu vil jeg søreme ikke besøge mor mere! Og så skulle hun ikke have lov til at få besøg.

Jeg er sådan set enig i, at det umiddelbart ville være bedst for barnet, at det blev hos den for-

ælder, det var mest tryk ved, i dette tilfælde faderen, selv om det var ham, der var skyld i, at moderen blev miskrediteret. Umiddelbart sagde jeg ja, da jeg læste det, men så tænkte jeg et par spadestik dybere, og det er jeg også sikker på at hr. Jann Sjursen har gjort. Lad os tage et eksempel:

Vi har et forældrepar, og de bliver skilt. Begge forældrene, både faderen og moderen, er gode og sunde og fornuftige og venlige og kærlige mennesker, og de har en lille dreng på 3 år. Faderen får forældreretten over knægten, og moderen flytter så et andet sted hen. Nu er det så heldigt for moderen, at hun hurtigt finder sig en anden, en ny og kærlig mand. Han har to børn, så de starter en ny lille familie, far og mor og to nye børn. De får hurtigt en lille fælles baby, så det er jo næsten den rene lykke. Vi har to små familier: faderen med sin 3-årige søn, som han fik forældreretten over, og den nye familie, skabt af den fraskilte hustru, der har giftet sig med den anden mand, og de har nu tre børn.

Men se, så sker der det, at den enlige far, der fik drengen på 3 år, pludselig bliver bitter og lidt jaloux på sin tidligere kone, som nu har fundet en mand og lever glad sammen med ham, mens han lever som enlig med sin søn. Så begynder han at påvirke drengen – og nu fortæller jeg om situationer, som jeg tror, vi alle sammen kender og kommer ud for indimellem – så drengen i løbet af nogle måneder eller et halvt eller et helt år pludselig ikke vil besøge sin rigtige mor, sin biologiske mor, og det er faderens skyld.

Så skulle vi altså sige: O.k., af hensyn til drengen må vi acceptere, at selv om moderen har opført sig pænt og ordentligt på alle måder, er det hende, der ikke får lov til at se sønnen, fordi det er bedst for ham, at han nøjes med faderen. Det tror jeg også rent umiddelbart er bedst for barnet, men hvad nu? Kan man ikke risikere, at det medfører – og det vil det gøre i mange tilfælde, for en mor elsker jo sit barn, ligesom en far gør – at moderen bliver bitter, bliver frustreret og får problemer, fordi hun ikke længere må se sit eget barn, og at det går ud over hendes nye mand og de tre børn, de har? Så har vi altså skabt en endnu større konflikt.

Kl. 15.50

Det er bare for at illustrere, at jeg tror, det er umuligt at lovgive. Vi kan godt lave nogle bedre retningslinjer, tror jeg, men direkte at lave nogle meget firkantede regler, hvor vi her umiddelbart ville sige, at det er bedst for sønnen, at han ikke ser sin mor – jamen hvis det går ud over tre an-

dre børn, hvor langt er vi så nået? Jeg siger det ikke, fordi jeg har svaret, for man kan nok høre, at det har jeg ikke, men jeg kan erkende problemet.

Så har jeg ca. 3 minutter til de resterende problemer, kan jeg se.

Ministeren sagde et par gange i sit indlæg, og det var jeg meget glad for, at ministeren nøje ville følge udviklingen på forskellige områder og ville overveje, om der er behov for ændringer, også afhængigt af undersøgelserne osv. Det synes jeg er godt, for som jeg startede med at sige, tror jeg og den konservative folketingsgruppe ikke, at vi har nået det bedst mulige resultat, selv om vi gjorde os store anstrengelser for 7 år siden. Den ideelle løsning får vi aldrig, for jeg er enig med fru Inge Dahl-Sørensen i, at menneskelig tåbelighed eller indimellem menneskelig ondskab er det svært at lovgive imod, og der er faktisk desværre enkelte forældre, selv om det er et klart mindretal, der misbruger deres egne børn i kampen mod hinanden.

Ministeren omtalte de to store undersøgelser fra Socialforskningsinstituttet, og når resultatet af dem kommer, er vi helt åbne og fordomsfri. Jeg indrømmer blankt, at jeg ikke er lige så sikker som SF og Kristeligt Folkeparti på, at de midler, de har foreslået, virker. Men ender det med, at de får ret, også på nogle områder, jeg i dag er tvivlende over for, kommer der ikke nogen surhed fra min side, for vi er jo alle sammen enige om målet: kan vi gøre det endnu bedre for de ulykkelige børn, der indimellem kommer i klemme mellem forældrene og systemet?

SF siger et sted i sit forslag, at et barn selv skal kunne anmode statsamtet om at træffe en afgørelse om ændring af en samværsordning. Vi har været inde på det et par gange, fru Anne Bastrup har været heroppe og kommentere det, og her må jeg sige, at det tror jeg ikke duer. Ministeren var også inde på, at så kan barnet altså modsætte sig det, som begge forældrene er enige om.

Hvis vi siger, at det må et skilsmissebarn godt, må det jo være naturligt at sige, at det må alle børn, der lever i et mere normalt familieforhold – der er trods alt lidt flere, der ikke er skilt, end der er skilt – også godt. Nu er der så en 7-8-årig knægt, der siger: Jamen jeg gider ikke besøge bedstefar og bedstemor ovre i Holstebro, jeg vil hellere ud og spille fodbold med knægtene her i weekenden. Hvis far og mor fastholder, at han skal med, skulle han så have lov til at ringe eller skrive eller gå hen på statsamtet og sige, at det må de altså lige kigge lidt på? Trods alt har

både far og mor forældremyndigheden, så det ville jeg synes var utrolig betænkeligt og i modstrid med intentionerne, så selv om det måske lyder meget godt, synes jeg, der er flere ulemper end fordele ved det.

SF foreslår også et sted, at i forældremyndigheds- og samværsager skal der kunne udpeges en uvildig person, der kan udtale sig på barnets vegne; men den hjemmel findes jo allerede, sådan som jeg kan læse loven. Så siger man, og det siger Kristeligt Folkeparti også, at denne person, der eventuelt skal kunne udtale sig på barnets vegne, skal være en person, der må antages at have barnets tillid. Jeg tror faktisk ikke, man kan udpege en sådan person, for hvem har barnets tillid? Jeg taler lidt af egen erfaring, jeg har også selv små børn. Hvis det er børn mellem 2 og 8 år, har faderen typisk børnenes tillid, moderen har børnenes tillid, bedstefar og bedstemor har den osv. Men selv om de alle sammen har barnets tillid, kan de godt komme med vidt forskellige indstillinger om, hvad de tror er bedst for barnet, og det er faktisk ikke barnets tarv, det er deres egen, de taler ud fra. Derfor tror jeg ikke, det kan lade sig gøre.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Også tak til hr. Helge Adam Møller for nogle ganske fine overvejelser. Jeg synes, det var nogle relevante problematiseringer af, hvor svært det kan være.

En ting, som er helt grundlæggende, og som jeg fornemmer at flere ordførere uanset partifarve har været inde på i dag, er, at man sådan set gerne ser, at barnets mulighed for at udtale sig kommer klarere til udtryk i praksis og måske også i lovgivningen, når det kommer dertil. Så vidt jeg hørte hr. Helge Adam Møllers tale, kom den omkring en hel del ting, selv om tiden var knap, men netop det spørgsmål blev ikke lige helt præcist kommenteret.

Hvordan ser Det Konservative Folkeparti på spørgsmålet, om børn som udgangspunkt i højere grad skal have ret til at udtale sig, altså i overensstemmelse med børnekonventionens bestemmelser? Jeg synes, det kunne være rart at høre hr. Helge Adam Møllers syn på den sag.

Kl. 15.55

(Kort bemærkning).

Anne Bastrup (SF):

Jeg tror, at vi som led i behandlingen af de her forslag skal afspille Børnerådets nye film om

skilsmissebørn, hvor de fortæller om, hvilke problemer de i virkeligheden har.

Deri er der bl.a. beskrivelser af et tvillingepar, som har det fint, ingen problemer, og de holder af deres far og af hans nye familie og mor og alt sammen, men de synes bare, at det er træls, at de skal være der lige præcis i de der perioder og ikke i nogle andre perioder, fordi det forhindrer dem i nogle ganske bestemte sportsudøvelser hjemme hos mor, hvor de bor.

Det er den slags detaljer, som de sådan går og småsnakker om i filmen, og hvor de synes, at det er træls, men de oplever ikke, at de har ret til at sige: »Vi vil hellere noget andet«, fordi det ligger ligesom ikke i den måde, som familien i øvrigt fungerer på.

Det er simpelt hen blot for at sige til børn: Hvis I oplever det samvær, far og mor i fællesskab har strikket sammen, på den måde, så kan det altså godt laves om. I skal bare fortælle det, vi bliver ikke sure. Vi vil det bedste for jer, herunder eksempelvis at tage fredag-lørdag i stedet for lørdag-søndag eller noget andet, hvis det passer jer bedst. Det er børnenes ret til at sige til far og mor: Kan vi ikke lave det om? Den ret skal være almindelig, den skal være normal. Det er det, der ligger i mit forslag.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Tak for uddybningen. Jeg tror nok, at jeg stort set havde opfattet det på den måde. Jeg kan godt forstå det, og jeg kan også godt forstå, at der er nogle børn, der siger sådan. Og selv om jeg er lidt ældre end fru Anne Baastrup, så kan jeg også godt huske tilbage, da jeg selv var knægt. Jeg var ikke altid helt enig i min fars og mors dispositioner med hensyn til det ene og det andet, med udflugter eller besøg osv., og det gjorde jeg selvfølgelig opmærksom på. Nogle gange lyttede de til mig, og andre gange var det far og mor, der fik ret, og sådan var dét. Og jeg har altså meget svært ved, at vi skal begynde, hvad enten det gælder skilsmissebørn eller andre børn, med at sige, at det er noget, vi skal blande statsamtet ind i. Jeg tror det ikke.

Så til hr. Jann Sjursen. Nu fik jeg ikke direkte et spørgsmål om FN-konventionen, men jeg havde forberedt mig, hvis jeg fik det. Men jeg tror, at jeg ville sige – eller ikke tror, fordi nu siger jeg det – at det ikke er umiddelbart indlysende for mig, at vi hundrede procent lever op til den, ikke hundrede procent.

Men jeg ved, at den tidligere regering jo var lige så optaget, som principielt enhver regering er, for vi skal jo leve op til de konventioner, vi har, og derfor ved jeg fra et hav af områder, at konventioner kan man fortolke mere eller mindre og sådan noget, men min egen overbevisning er, at jeg ikke er hundrede procent overbevist om det.

Og så med hensyn til børnene: Ja, jeg hælder til børnene i større udstrækning, og derfor var jeg også glad for, at justitsministeren sagde, at hun, afhængigt af, hvad der kom af undersøgelse og input, også var åben for at overveje det spørgsmål mere. Det, der bare ikke må ske, er, at vi bringer børnene i en loyalitetskonflikt, hvor de pludselig skal vælge direkte, så det er dem, der ligesom bliver ansvarlige for, om valget falder på moderen eller faderen.

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg synes, det har været en meget afbalanceret og en meget nuanceret debat, og jeg skal ikke på Det Radikale Venstres vegne lukke nogen som helst døre for, at vi kan komme videre med at skaffe de bedste vilkår for børnene, som står i konflikter i forbindelse med skilsmisser.

For nu at tage beslutningsforslag B 53 først, som handler om en revision af bestemmelserne om tvangsfuldbyrdelse, så lyttede jeg med interesse til justitsministerens svar. Vi er godt tilfredse med, at justitsministeren går i gang med at kigge på det, sådan at det, vi i hvert fald kan få på det rene, er, hvordan de her meget voldsomme indgreb fungerer i praksis.

Til de to andre forslag fra Kristeligt Folkeparti og SF må vi så sige, også i lyset af de bemærkninger, der er faldet: Der er gode ting i begge forslag, og vi synes, det er en flot overskrift at have, at det altså handler om at få FN's børnekonvention til at gennemsyre vores lovgivning og gennemsyre de synspunkter, vi har på de konflikter, der skal løses her.

Det er jo sådan, som vi alle sammen oplever det, når vi modtager breve og henvendelser fra folk, at uanset hvor god lovgivning vi laver, uanset hvor gode viljer vi har, og uanset hvor meget umage vi gør os, så undgår vi jo ikke de frygtelig traumatiske sager, og vi undgår jo ikke, at enkelte forældre i deres bitterhed og i deres forurettethed over, at verden er gået dem imod, bruger børnene som katebald i kampen mod den anden forælder. Det kan vi ikke forhindre.

Vi kan jo selvfølgelig prøve at dæmpe de virkninger, det får for børnene, og derfor er jeg

også meget tilfreds med, at der er lagt op til, at vi får en rolig og en grundig og en saglig behandling i Retsudvalget.

Kl. 16.00

Det Radikale Venstre er positiv på alle de områder, der er nævnt her. Selvfølgelig er vi også på enkelte områder meget skeptiske. Det gælder i forbindelse med sådan noget som Kristeligt Folkepartis forslag om de 3 år, hvor man, hvis man ikke har haft kontakt til barnet, skal kunne miste retten til samvær. Det tror vi er for rigoristisk, for firkantet en regel at have.

Der har også været eksempler her fra hr. Helge Adam Møllers side på, at man nok ikke vil kunne bringe det over sit hjerte, hvis det virkelig skulle være muligt at kunne genetablere et forhold til en samværsforælder efter flere års fravær.

Jeg tror, at det bedste, jeg kan sige, bare er, at vi har været glade for den meget nuancerede debat. Vi har også været meget glade for den meget omhyggelige besvarelse, justitsministeren gav på forslagene. Vi vil ikke lukke nogen døre, men være positive på alle områderne, som disse forslag beskriver, og vil indgå i et konstruktivt arbejde i Retsudvalget for at sikre børnene de bedste vilkår fremover.

Line Barfod (EL):

Også Enhedslisten er meget positiv over for de tre forslag. Vi er glade for, at de er blevet fremsat, så vi kan få den her debat i dag.

Vi er helt enige i, at vi skal gå endnu videre i retning af, at man skal tage udgangspunkt i, hvad der er bedst for barnet, i stedet for at tage udgangspunkt i forældrenes rettigheder, og at vi skal gøre, hvad vi kan for at leve op til børnekonventionen, ikke kun fordi vi skal gøre, hvad vi kan for at leve op til internationale konventioner, men fordi vi er enige i de principper, der er fastslået i børnekonventionen, fordi vi mener, det er rigtigt at tage udgangspunkt i barnet.

Så synes jeg, det er vigtigt, at det nu flere gange heroppefra er blevet sagt, at vi ikke løser problemerne, at der altid vil være problemer. Det er selvfølgelig rigtigt. Men hvis man ser på udviklingen igennem de sidste mange år, så er der omvendt heller ingen tvivl om, at der har været en meget positiv udvikling omkring skilsmissebørn, at mange flere børn i dag har god kontakt til begge forældre, og at der er mange, hvor det fungerer uden problemer.

Så er der stadig nogle sager tilbage, hvor der desværre bliver konflikter. Der må vi så gøre, hvad vi kan for dels selvfølgelig at forebygge konflikterne, men i hvert fald, når der er konflikter, så sikre, at vi tager udgangspunkt i, hvad der er bedst for barnet. Derfor synes jeg også, at det er godt, at man i større og større omfang prøver at få forældrene til selv at tage hånd om konflikten og selv at diskutere den indbyrdes.

Jeg kunne godt tænke mig, at man i større omfang, når folk bliver skilt, med det samme tilbød dem en samtale, uanset om de var enige eller ej, så de havde mulighed for og blev opfordret til at tage en samtale med en børnesagkyndig om, hvordan de bedst håndterer konflikterne. For selv om folk måske lige, når de bliver skilt, tror, at det her kan de godt finde ud af, så kan det godt være 1 måned eller 2 eller 5 senere, at de så er kommet så meget op at skændes, at de har sværet ved det. Der kunne en samtale med en børnesagkyndig allerede fra starten have sporet dem ind på, hvordan de overhovedet skal tackle det, hvordan de skal snakke om det. Og der var så også en i statsamtet, som de kunne henvende sig til, når konflikterne igen dukkede op.

Det tror jeg i hvert fald i nogle tilfælde kunne være med til at forebygge, at konflikterne bliver så voldsomme, at man behøver at have juristerne ind og træffe afgørelse om, hvor barnet skal være. Jeg håber, at vi kan se nærmere på, hvilke muligheder der er, og hvordan det fungerer rundt om i statsamtene i dag.

Der er ingen tvivl om, at der først er en konflikt, hvor man beder juristerne i statsamtet eller ved domstolene om at træffe en afgørelse, så kan det godt være, at en af forældrene vil komme til at føle sig som vinder. Men det eneste, man kan være helt sikker på, er, at barnet taber, når der er en konflikt, for det vil altid gå ud over barnet.

I forhold til de tre forslag, der ligger, synes vi, at der er mange gode ideer. Specielt det, der ligger i B 53 om at se på bestemmelserne om tvangsfuldbyrdelse, vil vi gerne støtte. Men vi kan forstå, at der kan være nogle problemer i forhold til, om Retsplejerådet har tid eller ej, og derfor går jeg ud fra, at vi under udvalgsarbejdet ser på, hvem der så kan tage sig af at se på de bestemmelser, fordi det er dybt ulykkeligt og skulle helst undgås, at et barn skal udleveres af politiet; det er en voldsom oplevelse for et barn.

Med de to øvrige forslag, L 115 og B 61, har vi det, som flere andre ordfører også har været inde på, sådan, at vi synes, mange af tankerne

og forslagene er gode og positive, men at vi godt vil have en grundigere drøftelse af forslagene og en snak med nogle af dem, der arbejder på området, fordi noget af det er stillet meget firkantet op.

Kl. 16.05

Som andre også har været inde på, gælder det f.eks. bestemmelsen om, at hvis man ikke har haft kontakt med sit barn i 3 år, så skal man miste retten til at søge om samvær. Jeg kunne endda forstå, hvis man havde sagt, at det så skulle være meget svært at opnå samvær, men helt at miste retten til at søge om samvær er ret firkantet.

Tilsvarende med hensyn til SF's forslag kan man også sige, at der også er nogle steder, som kan være noget firkantede, og som vi godt vil se noget nærmere på under udvalgsarbejdet, før vi præcis tager stilling til udformningen af det, der skal vedtages.

Men vi er meget glade for, at det ser ud til, at der er opbakning til at gå yderligere i retning af at tilgodese barnet frem for at fokusere på forældrerettigheder.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Ordføreren for forslagsstillerne til L 115 og B 53, fru Anne Baastrup.

Anne Baastrup (SF):

Det har været en meget behagelig debat, og jeg synes faktisk, at de forskellige indlæg, der er kommet, har gjort mig klogere på, hvilken vej vi skal gå.

Jeg ser frem til de mange forskellige høringer og undersøgelser, som justitsministeren har fået sat i gang, f.eks. fra SFI, samt Civilretsdirektoratets undersøgelse af, hvordan statsamtterne rent faktisk hører børnene.

Det er mit indtryk, at praksis i statsamtterne er meget, meget forskellig. Når man får henvendelser fra forældre, så kan man næsten, inden man har set, hvad det er for et statsamt, det handler om, have en fornemmelse af, hvad det er for et statsamt, der tilsyneladende har overhørt eller ikke har taget stilling osv. Så derfor er det vigtigt, dels at Civilretsdirektoratet gennemfører den her undersøgelse omkring høring af børnene, men dels også, at den undersøgelse så får som konsekvens, at vi får rettet op.

Det, der er vigtigt for SF omkring høring af børn, er, at vi dropper 12-års-reglen. Det er en regel, som vi gennemfører nu her om kort tid, der drejer sig om servicelovgivningen. Der kom-

mer socialministeren med et lovforslag, hvorefter de sociale myndigheder skal høre et barn, uanset om barnet er under 12 år, medmindre det er til skade for barnet.

Og der fandt jeg så i forbindelse med de der meget alvorlige områder, hvor det drejer sig om fjernelse af børnene fra eget hjem, at det ville være det mindre i det mere, at vi på det her område åbnede op for, at børn skal høres, medmindre det kan dokumenteres, at det vil være til skade for barnet.

Så er jeg blevet kritiseret for, at jeg i mit forslag har lagt ind, at lige præcis høringsretten skal have ugyldighedsvirkning. Jeg ved godt, at det er en nyskabelse i dansk ret. Men omvendt er jeg blevet inspireret af professor Kirsten Ketcher, der netop har påpeget, at mange af de processuelle regler, vi har til i princippet at beskytte den svage part i et sagsforløb, ikke altid af de offentlige myndigheder, for så at sige det pænt, overholdes som et formkrav, der har konsekvens for afgørelsen.

Derfor fandt jeg, også for at provokere og få sat en debat i gang, at når man lægger en høringsret for et barn ind i en konkret sag, så skal det have konsekvens for afgørelsen. Og justitsministeren har naturligvis ret, man kan finde en lang række enkeltteksempler, hvor det vil være fuldstændig åndssvagt, at det skal have ugyldighedsvirkning, eksempelvis hvis det vil være til skade for barnet, at man ikke handler i en konkret sag, at det så får ugyldighedsvirkning, hvis barnet ikke er blevet hørt.

Men jeg synes, at jeg meget gerne vil slå temaat an i den her diskussion. Hvad er det egentlig vi gør, når vi fastsætter regler, der skal beskytte børnene, der skal give børnene mulighed for at sige noget? Hvordan kan vi så sikre, at myndighederne rent faktisk tager de her processuelle regler alvorligt? Og der kunne jeg altså ikke komme på ret meget andet end det forslag, professor Kirsten Ketcher kom med, nemlig: Lad os prøve det, ugyldighed.

Vi ved jo fra statistikken, at langt de fleste sager vedrørende samvær løses af forældrene. Og der nævnte jeg i en kort bemærkning, at Børnerådet har lavet en film, som jeg virkelig synes vi skulle bruge tid på at se i Retsudvalget, eller i hvert fald bare blandt ordførerne, for den viser, hvilke konsekvenser den der almindelige skilsmisssituation får for de børn, der udsættes for den. De siger jo selv: Vi blev også skilt, vi blev skilt fra vores familie. Og hvad er det så i virkeligheden, man kan sætte ind for at give det al-

mindelige skilsmissebarn en eller anden form for mulighed for at få indflydelse på sit nuværende liv og på sin fremtid?

Kl. 16.10

Det er derfor, at jeg i mit forslag om udtaleret for barnet også lægger ind, at barnet skal have mulighed for at kommentere på afgørelser, der er truffet i samværsager.

Alle her har hørt de rædselsfulde historier, som nogle, men heldigvis meget få børn udsættes for, når sagen lander i en udgående fogedforretning. Her sagde ministeren, at der er en forpligtelse til, at fogeden skal høre barnet. Jeg har talt med forskellige fogeder, der beskæftiger sig med det her område, og jeg vil sige, at det er ikke det almindelige.

Det, vi naturligvis ved, er, at mange fogeder ofte er helt unge fuldmægtige, der står i en situation, hvor de skal påtage sig det der forfærdelige at gennemføre en udgående fogedforretning, hvor evnen til kendskab til og samtale med barnet allerede på grund af deres alder ikke er helt udviklet. Vi ved også, at jurastudiet ikke lærer én at tale med børn.

Der har været nogle meget ubehagelige avis-skriverier, hvor et konkret barn fortalte, hvordan han oplevede, at dommeren, den store mand, talte med ham, men det oplever jeg nu som en skræmmehistorie.

Det, jeg oplever er det almindelige billede, er, at børnesagkyndige stort set ikke er til stede, når det drejer sig om udgående fogedforretning. Fogederne har ikke den der stilfærdige samtale med barnet, fordi det sker i en stresset situation, hvor man tager af sted, og hvor der ikke sjældent er politibetjente med. Jeg oplever, at det er en måde at håndtere de her alvorlige sager på, som gør, at vi simpelt hen skal i gang med at have ændret på retsplejelovens bestemmelse herom.

Så synes jeg i og for sig også, at det er meget interessant, at man lige præcis i retsplejeloven, der i øvrigt er fyldt med mange meget detaljerede bestemmelser, i et kapitel, der handler om udgående fogedforretninger om ting og sager, i øvrigt har en bestemmelse om børn. Børn behandles i virkeligheden i retsplejeloven, som om de er ting og formuegoder. Det er da noget underligt noget. Vi skal simpelt hen have et specielt kapitel i retsplejeloven.

Nu får vi se, hvad de kloge hoveder kommer frem til, og jeg ser frem til det forhåbentlig hurtig-tarbejdende udvalg, som justitsministeren nu sætter i gang for at få kigget på denne gruppe

sager, således at vi måske på sigt kan få forbedret reglerne.

Jeg så jo i virkeligheden meget gerne, at vi kom frem til et system, hvor der ikke kunne foretages udgående fogedforretninger, der drejede sig om børn – punktum. Men som hr. Helge Adam Møller jo har muntret sig med gennem hele debatten, er der ingen nemme løsninger her, og der vil altid, hvis hr. Helge Adam Møller bruger sin fantasi, kunne findes et eksempel, hvor det alligevel ikke duer totalt at fjerne muligheden for udgående fogedforretninger.

Ligesom i går under høringen om tvangs-adoption: Der er altid en simpel og nem løsning på et problem, men den er som regel forkert. Der findes ikke én løsning på de her sager, for, som fru Inge Dahl-Sørensen sagde på fru Inge Dahl-Sørensens sædvanlige facon, at vi jo ikke kan sige til de her forældre: Opfør jer så ordentligt! Forældrene har pligter, og børnene har rettigheder. Det var så godt sagt, at jeg vil tage det til mig.

Kort om Kristeligt Folkepartis forslag: Efter den meget nøje diskussion, vi har haft om Kristeligt Folkepartis forslag, vil jeg bruge de samme ord som hr. Helge Adam Møller. Jeg synes faktisk ved første gennemlæsning, at det var et rigtig godt forslag. Så kom jeg til at kigge på det en ekstra gang, og så har vi i øvrigt fået diskuteret det i dag. Jeg tror, der er for mange lidt fir-kantede principper i det til, at jeg vil anbefale gruppen til sidst at trykke på den grønne knap.

Jeg oplever de her forslag og den her debat, vi har haft i dag, som et oplæg til en videre snak i Retsudvalget. Jeg vil i hvert fald indstille til min gruppe, at vi afslutter det med en beretning, for så kommer vi videre, og så hænger vi i den beretning ministeren op på de tilkendegivelser, hun er kommet med her i dag. Tak for debatten.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Så er det ordføreren for forslagsstillerne til B 61, hr. Jann Sjørnsen.

Kl. 16.15

Jann Sjørnsen (KRF):

Jeg vil også godt indlede med at sige tak for en virkelig god debat, som også var en debat, der bar præg af gensidig respekt for de synspunkter, som blev udtrykt. Det synes jeg nu altid er godt, når en debat kan foregå på den præmis.

Jeg vil også godt sige tak til ministeren for en grundig besvarelse, som tog fat på de forskellige

elementer, der både er i Kristeligt Folkepartis beslutningsforslag og SF's forslag.

Jeg vil godt understrege, at der ligesom er to elementer, der har været drivkraften i forhold til, at vi i Kristeligt Folkeparti har arbejdet meget med samværsager i de sidste par år og nu også har fremsat og fået behandlet vores beslutningsforslag i dag.

Det er for det første vores ønske om, at børnekonventionen bliver implementeret helt generelt i dansk lovgivning og altså også på det område, der regulerer spørgsmål omkring samvær.

Det andet er, at jeg, som jeg tror alle ordførere har, har fået bunker af henvendelser fra forældre om samværsager. Det er ikke, fordi jeg altid giver forældrene medhold, det er ikke, fordi jeg sådan går ind i sagerne, for det føler jeg simpelt hen ikke jeg kan overkomme, og jeg føler heller ikke, at jeg har den fornødne viden til at kunne gøre det, men det har for mig været et tydeligt signal om, at der på dette område er noget riv-ravruskende galt, for nu at sige det ligeud.

Jeg kan for vores vedkommende bedst karakterisere synet på lovgivningen ved at gøre de ord, som kontorchef Anders Bille i Vejle Statsamt skrev i Tidsskrift for Familie- og Arveret nr. 4, august 2001, til mine. Han belyser her, hvad der er sket på samværsområdet over de seneste årtier.

Han skriver: De sidste 30 år er der i Danmark sket store ændringer i samværspraksis. Generelt var det tidligere hovedsynspunktet, at samvær ikke var godt for et barn, hvis forældrene havde stærke indbyrdes konflikter. I dag er det opfattelsen, at et barns ret til at kende begge sine biologiske forældre bør sikres ved samvær, uanset hvordan forældrene har det med hinanden. Ændringerne er ikke sket som følge af ny viden, men har været dikteret af politiske mål og ønsker. I praksis betyder det, at der er fokuseret på de biologiske forældres ret til samvær.

Udviklingen kan beskrives som et udtryk for, at der er lagt stigende vægt på forældres ret til samvær og mindre vægt på hensynet til barnet. Mere rigtigt er det nok at erkende, at det for udenforstående er meget vanskeligt at bedømme, hvad der konkret er bedst for et barn, og at myndighederne derfor har valgt at følge hovedreglen om, at den biologiske forælder har ret til samvær.

Der har simpelt hen manglet generelle undersøgelser om, hvad der er godt for børn i relation til samvær. I de seneste år har der imidlertid i Danmark som i andre lande været en stigende

interesse for at undersøge, hvilke virkninger, positive som negative, samvær har på børnene.

Når jeg vælger at tage det forholdsvis lange citat med her, er det, fordi det for det første meget rigtigt udtrykker, at der i lovgivningen, som den har set ud siden 1996, er blevet lagt mere vægt på forældres ret end på børns ret og på barnets tarv. Samværslovgivningen er for os at se i Kristeligt Folkeparti i høj grad udformet på baggrund af et voksenperspektiv og bliver ikke set fra børnehøjde.

Det andet er selvfølgelig også – det råder ministeren jo med de tilsagn, der er givet i dag, lidt bod på – at der ikke er nok viden om, hvad samvær betyder for børn. Vi har brug for flere undersøgelser på det her område. Jeg vil godt kvittere for, at ministeren her i dag har taget tråden op dér, hvor den tidligere justitsminister slap, for han lovede faktisk allerede på et samråd i Retsudvalget, som jeg havde indkaldt til i marts måned 2001, at der skulle igangsættes undersøgelser. De er altså først for alvor nu ved at komme i gang, og nye kommer til med det, som ministeren i dag har tilkendegivet at Socialforskningsinstituttet er i gang med, og som Civilretsdirektoratet vil gå i gang med.

Der er jo meget fokus i debatten på forholdet mellem praksis og lovgivning. Selvfølgelig er det interessant at se på praksis også i forhold til at få viden om, hvorvidt lovgivningen er god nok, og om praksis lever op til de intentioner, der var fra lovgivernes side.

Jeg vil godt klart tilkendegive i dag, at efter Kristeligt Folkepartis opfattelse er der en nøje sammenhæng mellem lovgivning og praksis, og lovgivningen skal ændres, hvis vi skal have en praksis, der i højere grad er i overensstemmelse med ønsket om børns rettigheder og de intentioner, der er i børnekonventionen, ikke mindst om, at børn under alle omstændigheder skal have mulighed for at blive hørt.

Kl. 16.20

Jeg er i den forbindelse meget glad for hr. Helge Adam Møllers tilkendegivelser, når han siger, at han ikke er overbevist om, at det er hundrede procent indlysende, at vi lever op til FN's børnekonvention. Jeg fornemmede både hos ham, hos Venstre og i partierne i det hele taget en meget stor imødekommethed i forhold til at vurdere, om det ikke er lovgivningen, der til syvende og sidst må ændres, for at vi får en praksis, som vi synes lever op til det, der må være til barnets bedste, og som er det helt afgørende ud-

gangspunkt, som alle ordførere også har taget i dag, hvilket jeg var glad for at høre.

Jeg var også glad for de tilkendegivelser, der kom fra den socialdemokratiske ordfører. Uden at ville polemisere i unødigt høj grad vil jeg alligevel tillade mig at sige oven på en fordragelig debat, at jeg synes, det er nye toner i forhold til det, som i hvert fald den tidligere justitsminister, hr. Frank Jensen, før har givet udtryk for. Sådan som jeg husker de gange, hvor jeg har taget sagen op over for den tidligere justitsminister, var der sådan set hverken noget galt med praksis eller med lovgivningen.

Her synes jeg, at den socialdemokratiske melding i dag var fin. Der var ikke fuldt ud tilslutning til Kristeligt Folkepartis forslag, men man var villig til også på baggrund af de undersøgelser, der bliver iværksat, at se fordomsfrit på de forslag, vi har fremsat, og på, hvad undersøgelsesresultaterne måtte vise.

Tak også til ordførerne fra Det Radikale Venstre og fra Dansk Folkeparti; Dansk Folkeparti for den nærmest uforbeholdne støtte til Kristeligt Folkepartis forslag.

Der er rejst særlig kritik, for så vidt angår to punkter i vores beslutningsforslag, hvor det første punkt er om en ny 3-års-regel, som flere ordførere oplever som meget firkantet. Det kan selvfølgelig diskuteres, og også vi er selvfølgelig åbne over for at diskutere slige sager, men jeg vil sige, at jeg tror, at en sådan ny 3-års-regel vil være en klar forbedring i forhold til nuværende praksis.

Vi skriver, at det skal være under hensyntagen til barnets tarv. Så kan man altid diskutere: Hvad er forskellen på den nuværende 5-års-regel og den 3-års-regel, vi foreslår? Her tror vi, at det kunne gøre en forskel i den forstand, at der umiddelbart er adgang til i dag at få genoptaget en sag inden for de 5 år, og det synes vi altså uanset hr. Helge Adam Møllers forsøg på at problematisere ved et eksempel vil være bedre. Men nuvel, det er jo noget af det, vi kan diskutere videre under udvalgsarbejdet.

Det kan vi også i forhold til det andet punkt, som var det, flere ordførere fandt der kunne være problemer i, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt kommunerne skal ind i billedet i forhold til at kunne regulere samværsregler. Det har vi fundet var nødvendigt, for at man her og nu også fik mulighed for kommunalt at agere i forhold til det ansvar, der også påhviler de kommunale og sociale myndigheder. Men nuvel, jeg har lyt-

tet til argumenterne, og det er vi selvfølgelig også villige til at diskutere.

Så vil jeg knytte et par kommentarer til SF's forslag. Jeg vil sige, at i hovedsagen er vi især enige om dette med at styrke barnets rettigheder og det med, at barnet skal høres.

For så vidt angår B 53, at Retsplejerådet skal gå ind og vurdere de her fogedsager, synes jeg dels som ministeren, dels på grund af det faktum, at Retsplejerådet måske ikke er det råd, der har den største børnesagkyndighed, uanset at SF vil supplere rådet med to børnesagkyndige, at det ikke er stedet at gøre det.

Det er o.k., at ministeren iværksætter en undersøgelse, men ellers synes vi, at vi har dokumentation nok bl.a. fra Børnerådet, der kunne tilsige ændringer, og Børnerådet har jo bl.a. i et notat af 18. december fra sidste år foreslået, at fogeden kun skal kunne gennemtvinge samvær efter en samtale med barnet og efter en børnesagkyndigs vurdering. Men også det må vi vende tilbage til og se på, hvordan det kan blive udformet i praksis. Jeg vil godt sige, at for os at se skulle vi gerne derhen, hvor børn overhovedet ikke blev udleveret med tvang.

I L 115 er der nogle enkelte forskelle i forhold til Kristeligt Folkepartis forslag. Jeg synes, at det kan være betænkeligt, at der skal fastsættes overvåget samvær, hvis barnet kunne være bragt uden for hjemmet, hvis samværsforælderen havde været bopælsforælder. I sådanne tilfælde bør samværet nogle gange helt ophæves og altså ikke bare fastsættes som et overvåget samvær.

Kl. 16.25

Jeg tror også, at der i forhold til det at høre barnet kan være en risiko for en form for, skal vi kalde det overhøring i SF's beslutningsforslag, selv om vi altså er enige i intentionerne.

Så der er forskelle mellem SF's og Kristeligt Folkepartis forslag, om end hovedintentionerne absolut er identiske.

Lad mig afslutningsvis sige, at jeg er enig med de ordførere, der flere gange har sagt, at vi ikke kan løse alle de problemer, der er på området, ved lovgivning alene, men jeg synes alligevel, at vi som lovgivere har en stærk forpligtelse til, hvis såfremt ifald vi finder, at praksis ikke er god nok, at gå ind og ændre det, der kan ændre praksis, nemlig først og fremmest lovgivningen.

Jeg vil i hvert fald takke for, at alle ordførere i dag helt utvetydigt har haft de samme intentioner, som vi har haft fra Kristeligt Folkepartis side. Så kan det være, at vi havner på forskellige

løsningsmodeller og ikke kan blive enige om den konkrete lovgivning, men det er vigtigt for mig, at vi er nået dertil i dag, for så tror jeg faktisk også, at vi med Justitsministeriets undersøgelser kan få ændret tingene og gerne inden alt for lang tid. Jeg må indrømme, at vi har en vis iver for, at der skal ske nogle ændringer på området.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslagene overgik derefter til anden (for forslagene til folketingsbeslutnings vedkommende anden (sidste)) behandling.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Jeg foreslår, at lovforslaget og forslagene til folketingsbeslutning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 41:

Forslag til folketingsbeslutning om åbenhed om og øget parlamentarisk indflydelse på våbeneksportpolitikken.

Af Villy Søvndal (SF) m.fl.
(Fremsat 19/11 2002).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Lene Espersen):

Beslutningsforslaget fra SF pålægger regeringen inden juni 2003 at etablere det nødvendige lovgrundlag for åbenhed om og øget parlamentarisk indflydelse på konkrete beslutninger om våbeneksport. Desuden ønskes det forbudt at eksportere våben, hvis man derved risikerer at forværre menneskerettighedssituationen i det pågældende land. I den forbindelse ønsker man at pålægge regeringen at arbejde for, at de nordiske lande sammen udarbejder en international konvention herom.

Lad mig straks slå fast, at jeg er helt enig med forslagsstillerne i de principielle tanker om åbenhed og international ansvarlighed, der ligger bag forslaget.

Åbenhed om udførsel af våben er således meget væsentlig for debatten om ansvarlighed i forbindelse med våbeneksport. Samtidig er åbenhed et meget vigtigt middel til at undgå mytedannelser om våbeneksportpolitikken. Også i det internationale samarbejde er åbenhed vigtig. Udvekslingen af oplysninger mellem landene er således af stor betydning ved vurderingen af konkrete ansøgninger om udførsel af våben til bestemte lande og områder.

Det er imidlertid min opfattelse, at vi, netop når det drejer sig om åbenhed, er nået meget langt de senere år såvel internationalt som på den hjemlige front.

I EU har vi et meget tæt samarbejde med de øvrige medlemslande. EU's adfærdskodeks for våbeneksport indeholder en række bestemmelser om, hvilke hensyn der skal tages ved vurderingen af, om eksporttilladelse skal gives. Dem kommer jeg tilbage til senere.

I tilknytning hertil er de enkelte medlemslande forpligtet til årlig at give en række oplysninger om deres våbeneksport. I den fjerde årlige rapport om anvendelsen af EU's adfærdskodeks for våbeneksport, der blev udgivet under det danske EU-formandskab, er der sket en væsentlig udvidelse af de statistiske oplysninger om medlemslandenes våbeneksport.

Hvor der før kun var summariske tal for hver geografisk region, oplyses nu antallet og værdien af medlemslandenes våbeneksporttilladelser til hvert enkelt modtagerland inden for regionerne, ligesom der gives oplysninger om det samlede antal afslag fra EU-landene til hvert enkelt modtagerland. Desuden er det angivet, hvilke kriterier i adfærdskodeksen medlemslandene har anført som begrundelse for afslaget.

Herhjemme har den øgede fokus på åbenhed også medført, at der i forhold til den tidligere rapport fra 1999 om udførsel af våben er foretaget betydelige udvidelser af det statistiske materiale i den rapport, som regeringen udsendte i efteråret 2002. Rapporten fra 2002, der vedrører udførsel i 2000 og 2001, indeholder således som noget nyt information om værdien af udførselstilladelser fordelt på modtagerland. Endvidere er der medtaget oplysning om, hvilken type slutbrugerprodukt der er tale om. Det er også nyt, at rapporten oplyser, hvilke virksomheder der har tilladelse til våbenproduktion, og hvilke der har fået tilladelse til udførsel af våben.

KL 16.30

Vi er således efter min opfattelse nået meget langt i arbejdet med offentliggørelse og oplys-